

Rebels al campus

Durant un quart de segle Anant Agarwal ha dissenyat processadors: això va ser la seva primera –i recta– vida com a informàtic al Massachusetts Institute of Technology (MIT), a Cambridge (EUA). Ara, en la seva segona vida, ha ordit una revolució: Agarwal vol reinventar la universitat.

Aquesta irrupció en “l’època daurada de l’ensenyament” Agarwal la dissenya en un despatx molt ben il·luminat no gaire lluny de Technology Square, allà on s’han ubicat moltes *start-ups* del sector de la biotecnologia i de la informàtica. La gran promesa d’Agarwal es pot veure just al rebedor, al costat d’un mapa del món que ocupa tota la paret: “Formació a tot arreu i per a tothom”. A baix a la dreta hi ha el logotip vermell, gris i blau de l’organització: edX.

Força diferent és l’escenari que hi ha a gairebé tres quilòmetres en direcció oest: uns camins condueixen pel mig d’un antic terreny amb arbres i respectables edificis de maó vermell: un idil·li de la formació, on viu Peter Burgard. Aquest germanista, envoltat de les obres de Nietzsche, Freud i Mann, investiga i fa classes des de fa un quart de segle a Cambridge, en una universitat per la qual té una “profunda estima”: Harvard.

Precisament aquest paradís és el que Burgard veu amenaçat per la revolució d’Agarwal: “El futur de la universitat nord-americana i també, en cert sentit, el futur de la nostra nació” estan en joc. Per això Burgard resisteix davant “l’eufòria tecnocràtica” dels revolucionaris de l’ensenyament, que estan a put de “destruir una cosa molt valuosa”.

Una lluita cultural ha pres les universitats nord-americanes. Burgard i Agarwal són representants de les faccions enfrontades. Superficialment, es tracta de la creixent oferta de cursos en línia, que universitats d’elit com Harvard i el MIT pengen a la xarxa. Al darrere, però, hi ha un debat entorn del paper de les universitats per antonomàsia.

Irrupció d’una època daurada de l’ensenyament o declivi de la tradició? Als Estats Units ha sorgit un debat sobre els cursos en línia.

“MOOC” (pronunciat ‘muuc’) és la paraula màgica; tot gira entorn dels MOOC. L’abreviatura significa “massive open online courses” (‘gran quantitat de cursos oberts en línia’). La idea fonamental: corifeus de nivell internacional presenten les seves classes magistrals a la xarxa; i qual-sevol que disposi d’un ordinador amb connexió a internet s’hi pot apuntar gratuïtament.

D’ençà que va iniciar-se la plataforma en línia edX, fundada en col·laboració entre Harvard i el MIT al maig del 2012, Agarwal, el seu gerent, està extasiat amb els MOOC: “En gairebé tot, es van superar les nostres expectatives”, diu. Fins ara ja s’han inscrit 2,7 milions d’interessats a 306 cursos diferents, “i literalment, de tots els països del món”.

Anant Agarwal, informàtic del MIT, vol reinventar la universitat.

Burgard, en canvi, creu que ja es reconeixen els primers símptomes del declivi dels MOOC. La seva esperança es basa en les protestes que es produeixen en moltes universitats. Només a Harvard hi ha 58 professors que han signat una petició urgent contra la implantació precipitada dels MOOC.

Comparativament, Agarwal va arribar tard en aquest àmbit. A la costa oest, Sebastian Thrun, famós per ser el pare dels cotxes no pilotats de Google, al febrer del 2012 ja havia fundat una universitat en línia, Udacity. Dos professors de la Universitat de Stanford van involucrar-se en la plataforma Coursera només setmanes després.

Per no quedar-se enrere, el MIT i Harvard volien contrarestar-ho. Semblava el moment oportú: d’una banda, la generació de Facebook, per a la qual els grups de xat i els exercicis interactius són formes d’aprenentatge naturals, arribava a la universitat. De l’altra, el seguiment per *streaming* i la tecnologia del núvol oferien els requisits tècnics que feien possible un accés senzill a materials d’aprenentatge multimèdia.

Harvard i el MIT van proveir edX amb un capital inicial de trenta milions de dòlars cada institució. El curs d’Agarwal va ser el primer que es posà en línia: “Circuits i electrònica”, el títol no és precisament atractiu. Però, tot i així, s’hi van inscriure 155.000 interessats. “Són gairebé tantes persones com les que s’han graduat en els 150 anys d’història del MIT”, diu orgullós Agarwal.

En el sector de l’ensenyament, declara Agarwal, els estudis en línia són la primera innovació considerable des de fa segles. “El trànsit, el comerç, la comunicació: tot ha canviat radicalment”, afegeix. “Una classe, en canvi, és exactament igual avui que fa cinquanta anys”. Des que existeixen les universitats, un professor no ha pogut arribar a més que a un petit grup d’estudiants, els que tenia davant seu. Ara, però, pot fer classe davant de milers d’estudiants.

“Alguns participants als cursos m’escriuen per correu electrònic: ‘Professor, és com si vostè estigués assegut al meu costat’”, explica Agarwal. N’està convençut: amb el nou mitjà la matèria fins i tot es pot transmetre més bé que amb l’antic. A més a més, els participants als MOOC aporten d’alguna

manera l'eina per a la millora constant de la docència. Perquè als servidors d'edX s'hi aplega un tresor únic de dades que permeten recaptar informació sobre la naturalesa de l'aprenentatge.

A quina hora estudien els alumnes? En quins punts paren els vídeos? Amb quina intensitat estudien per als exàmens finals? Amb quina freqüència es comuniquen entre ells? Tot d'una, totes aquestes preguntes tenen resposta.

Amb sorpresa Agarwal va adonar-se, per exemple, del poc temps d'atenció dels estudiants: "Ens hauríem de limitar a unitats molt curtes", afirma. "La durada òptima és de prop de sis minuts."

Aprenentatge en píndoles de sis minuts: en aquest punt el germanista Burgard s'horroritza. Per a ell, la relació directa del professor amb els seus estudiants és central en la docència. Mai una classe gravada podrà substituir les classes tradicionals.

La Universitat de Harvard té una missió formativa, diu Burgard, i la feina dels membres del cos docent és aconseguir-la. Per tant, està indignat amb la posada en marxa d'edX sense que es consultés el professorat. Ara es pregunta: "Els pares dels estudiants de Harvard paguen 60.000 dòlars l'any perquè els professors dediquin el seu temps als cursos dels MOOC?". En un cas, explica Burgard, fins i tot es va prohibir als estudiants de fer preguntes a classe perquè la sessió s'enregistrava per als MOOC.

A la llarga, argumenta Burgard, la virtualització de les aules podria posar fi a les universitats: "Primer les universitats petites i amb menys recursos substituiran els seus cursos per cursos en línia per estalviar docents", diu. "Però això porta que els qui s'acaben de doctorar ho tinguin més difícil per aconseguir una plaça acadèmica". De mica en mica s'anirà deteriorant el mercat laboral acadèmic, fins que la crisi finalment arribarà a les universitats d'elit.

Burgard no està sol en les seves preocupacions. El sociòleg de Princeton Mitchell Duneier, que fou una de les estrelles dels MOOC, va retirar-se de Coursera. L'avanç triomfal dels cursos en línia, tem Duneier, comporta la retallada dels pressupostos públics de les universitats. L'elitista Amherst College, a Massachusetts, va votar en contra de participar en l'edX. El

Les classes presencials corren perill? El germanista Peter Burgard creu que "l'eufòria tecnocràtica" amenaça institucions com la Universitat de Harvard.

college veia que es posava en perill la varietat del panorama formatiu. I a la Universitat de San José, a Califòrnia, els professors van rebel·lar-se contra la introducció de "Justice X", el curs en línia del famós expert en filosofia política Michael Sandel.

En una carta oberta a l'estrella de Harvard lamentaven que "a la nostra universitat no hi ha cap problema pedagògic que 'Justice X' solucioni". Els cursos MOOC, creuen els rebels de San José, porten directament a una nova societat acadèmica dividida en dues classes: "Els estudiants privilegiats dels *colleges* rics, que tenen un professor real, i la resta, als quals es despatxa amb un vídeo enregistrat".

Un revés força dolorós el va causar el canvi d'opinió de Sebastian Thrun. Al final de l'any passat, el visionari dels MOOC va confessar en una entrevista amb Blatt Fast Company que la seva empresa oferia un "producte deplorable". Des d'aleshores, l'empresa s'ha retirat de les universitats i es dedica a la formació en empreses.

Ni tan sols Agarwal nega que hi ha problemes. A ell el molesta, per exemple, que prop del 70% dels usuaris d'edX ja tingui un títol universitari. En un futur la plataforma també oferirà cursos més senzills per atreure un pú-

blic amb menys formació. "Ens volem dedicar a l'altre 30%", diu Agarwal.

El nombre d'abandonaments també és massa alt. Segons un nou estudi, només un 5% dels estudiants en línia acaben els estudis. Això, assegura Agarwal, no es pot comparar amb les taxes d'abandonament dels estudis regulars. "Moltes persones vénen només per curiositat i no tenen previst acabar el curs". Tot i així, Agarwal espera que es pugui augmentar el nombre d'estudiants que finalitzen els estudis amb millores en els cursos.

En aquest sentit, Agarwal aposta per la combinació entre cursos en línia i cursos presencials. En moltes universitats, segons diu Agarwal, els cursos MOOC estan inclosos en l'ensenyament. "El MOOC són les activitats que es fan a casa, però després el professor comenta la matèria amb els seus estudiants", explica Agarwal.

"Aquesta forma d'aprenentatge ja fa temps que existeix", diu irònicament el germanista Burgard. "En diem 'seminari'". Burgard només hi veu una diferència: "En lloc d'un vídeo jo m'estimo més recomanar un llibre".

Johann Grolle
© *Der Spiegel*

Traducció d'Arnau Figueras